

Оптимизация на учебната педагогическа практика по български език и литература с цел професионализация на обучението на студентите от спец. „Педагогика на обучението по ...“

Галина Лечева

Optimization of academic teaching practice: All universities preparing teachers should combine their efforts to develop professional competencies and key competencies in them.

Contemporary educational situation brings to the fore the preparation of teachers from a completely different type able to work in developing innovative school, entrepreneurial spirit to create innovation and to initiate their birth, implementation, multiplication.

Keywords: competence, profession, teacher, entrepreneurial spirit

ВЪВЕДЕНИЕ

„Европа на познанието“ е фактор за социално развитие, засилване на европейското самосъзнание, развитие на устойчиво, демократично общество, подготвящо своите граждани да споделят принадлежността си към нейното общо социално и културно пространство. Осъзнаването на тези съображения води до подписването на Сорбонската декларация от 25.05.1998г., която посочва централната роля на университетите за развитието на европейските културни измерения, лансира създаването на Европейско пространство за висше образование и подчертава неговата роля за засилване на мобилността, устройването на работа и цялостното развитие на Европа.

Договорът от Лисабон дефинира човешкият капитал като най-важния актив за Европа, а образованието – като икономически и социален фактор за изграждане на Европа на познанието. В решенията на Европейския съвет често се подчертава, че висококачествените ефикасни и справедливи системи на образование и обучение, са от ключово значение за успеха в Европа.

Генералната цел на образователната реформа днес е ориентиране на висшето образование от входящи към изходящи параметри, т.е. към резултатите от обучението, представени като знания, умения и компетенции.

ИЗЛОЖЕНИЕ

„Постигнатите резултати на изхода на обучението са основните изграждащи блокове на Болонския пакет от образователни реформи“ – гласи Комюникето от срещата на министрите, отговарящи за висшето образование, на страните участнички в процеса Болоня, от срещата им в Лондон през май 2007 . Този нов методологически подход променя образователния модел като отменя вниманието от преподавателя и насочва същото към конкретните резултати на обучаемия.

Възприетото в Европейското пространство за висше образование определение за РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО е: „Съвкупност от знания, умения и компетенции, придобити от индивида, които той Е СПОСОБЕН ДА ДЕМОНСТРИРА след завършване на своето обучение.“

В тези условия качеството на образованието се осигурява ЧРЕЗ ОБУЧЕНИЕ В КОМПЕТЕНЦИИ в „центрове на съвършенството“: най-добрите вузове трябва да се обединят с най-силните изследователски институции и най-щедрите търговски партньори. В тези центрове процъфтява науката и към тях се стремят мотивираните студенти. На тези центрове Европейският съюз ще оказва специална подкрепа.

Всички университети, подготвящи учители, следва да обединят усилията си за РАЗВИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ И КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНЦИИ у тях.

Така очертаната съвременна образователна ситуация, осъществяваща се на фона на активни иновационни процеси в социалната и икономическа сфери, поставя на преден план подготовката на учители от съвсем различен тип, способни да работят в иновационно развиващото се училище, с предприемачески дух да творят иновации, както и да инициират тяхното раждане, реализиране, мултиплициране.

Съвременните изследвания на различни аспекти на педагогическото образование (както на Запад, така и на Изток), са насочени към разрешаването на противоречия, характерни за висшето образование в контекста на „Европа на познанието“:

- несъответствието между „академическото обучение“, основано на „знаниевия“ подход и необходимостта на изхода на своето обучение, студентите да могат да демонстрират владенето на професионални и ключови компетентности;

- многопредметността на хуманитарното познание, необходимо за качествена подготовка на добри специалисти, и отсъствието на психолого-педагого-методическа интеграция, на „хоризонтални“ и „вертикални“ връзки между дяловете на това познание;

- несъвместимостта между стереотипа на преподавателя във висшето педагогическо училище и въвеждането на компетентностния подход в обучението;

- наличието на вариативни учебни пособия по психолого-педагого-методични и други модули и потребност от национална стандартизация на ПРОФЕСИЯТА УЧИТЕЛ и висшето педагогическо образование;

- появяването на нови, динамични психолого-педагогически дисциплини и необходимостта от учебно-методическото им обезпечаване - с човешки ресурс и с технически средства.

Подготовката на специалисти за образователната сфера е изследвана многоаспектно. В това отношение ще си позволя да посоча някои от постиженията на руската школа: ролята на учителя в обществото – методология за развитие на неговата личност (Е.П.Белозерцев, П.П.Блонский, Н.В.Кузьмина, Н.Ф.Галызина); усъвършенстване на учебния процес и професионалната подготовка на учителите (В.П.Беспалько, Ф.Н.Гоноболин, В.А.Кан-Калик); формиране у студентите на готовност за осъществяване на различни видове педагогическа дейност (О.А.Абдуллина, Ю.П.Азаров); изследват се различните подходи за организация на учебния процес в педагогическите ВУЗ-ове; новите тенденции за развитие визират прехода от „знаниева“ към личностно-ориентирана парадигма“, т.е. изграждане на компетентности (Е.В.Бондаревская, В.В.Горшкова, О.С.Гребенюк, В.С.Ильин, В.А.Сластенин, Н.Ф.Радионова и др.).

В България лабораторията на проф. Ст. Жекова към ЦИУУРК, днес ДИУУ-София, изследва учителската професия като цяло. С проблема се занимават С. Цветанска, Ст. Иванов, Н. Колева и др. В „лабораторията“ изграждат българската „психологическа характеристика на професионалната дейност на учителя“, използвайки за образец системата на Кузмина. Интегралният подход в образованието и различните аспекти на мотивацията са предмет на изследванията на проф. Петър Николов. С проблемите на мотивирането и изграждането на теоретични модели на педагогическите умения на учителите се занимават проф. Пецов и доц. Н. Колишев. Популярни са практическите модели за организиране на обучението на доц. Н. Герджикова; Дечо Денев има изследване, посветено на педагогическото майсторство; професията на учителя изучава проф. Михаил Михайлов; проф. Руска Бабалова се занимава с интереса в структурата на

възпитателните отношения; проф. Иван П. Иванов създава система от избрани методи за психологическа и педагогическа диагностика на учителите; значителен е приносът на проф. Петър Николов, ст.н.с. Георги Мавров, проф. Любомир Георгиев, доц. Николай Даскалов, , а в по-ново време - на проф. Емилия Василева, проф. Румен Вълчев, Росица Симеонова и много други.

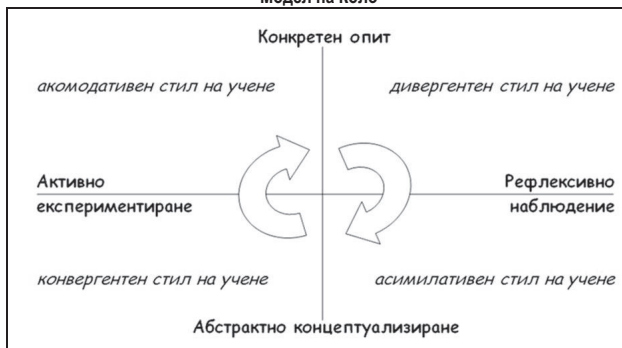
През последните три десетилетия, когато България се преориентира европоцентристки, у нас стават популярни **експеренциалното образование и конструктивисткият дизайн** на учене (Джанбатиста Вико, Джон Дюи, Жан Пиаже, Дж. Брунел и Лев Виготски) като начин на организиране на преподаването и ученето. Теорията на Дюи за експеренциалното образование (thinking of learning), известна повече у нас като „активно учене“, бива развита в различни модели. Най-широка популярност придобива **моделът на учебен цикъл на Vubee (1997) и моделът на Kolb**.

Модел на учебен цикъл на Вубее:

- а) Участие (Engagement); б) Изследване (Exploration);
 в) Обяснение (Explanation); г) Разработване (Elaboration);
 д) Оценка (Evaluation); която съпътства всеки един от четирите обучителни цикъла

Модел на Колб

Актуалността на **проблема за повишаване качеството на педагогическото образование е безспорна**. Възприетото в „Европейското пространство за висше образование“ определение за **резултатите от обучението** гласи: „Съвкупност от знания, умения и компетенции, придобити от индивида, които ТОЙ Е СПОСОБЕН ДА ДЕМОНСТРИРА след завършване на своето обучение“.

В „ЕСЕТ 2020“ са дефинирани следните ключови компетенции:

- комуникация на роден език;

- комуникация на чужди езици;
- математическа компетентност и основни познания в областта на природните науки и технологиите;
- дигитална компетентност (ИКТ);
- умения за учене;
- социални и граждански компетентности;
- инициативност и предприемачески умения;
- компетентности в областта на културата и творческите изяви.

Концепцията за задължително включване на ключовите умения (наричани още универсални, преносими, специални) в учебните програми се налага все повече в контекста на осигуряването на по-добра професионална реализация на дипломираните студенти.

Както е известно, огромна е ролята на хуманитарното познание (общата култура), за сътворяването на един добър учител. Студентът-педагог трябва да бъде научен да познава себе си (мисго космоса) и другите (масго космоса); да познава, да може да контролира и ръководи социално-психологическите закономерности на човешките взаимоотношения. За тази цел той трябва да има и да може да демонстрира психолого-педагогически компетентности: за проектиране и конструиране на учебния процес; компетентности да организира и мотивира за работа ученици от различни възрастови групи; комуникативни и лидерски умения и т.н.

Наложително е в педагогическите факултети всички модули на учебния процес практически да са ориентирани към изграждането на професионални компетентности, а не за „трупане“ на знания, които много бързо остаряват морално.

Проект ФСс – 01/2014 към ФНИ на Русенския университет си поставя за цел оптимизация на методологията на организиране и провеждане на учебната педагогическа практика (текуща и стажантска) за специалност „Педагогика на обучението по български и чужд език (английски, френски, румънски) във Филиал-Силистра на Русенския университет. Започна проучване степената на реализация на кадрите на специалността ПОБЧЕ на ФС, завършили в периода 2005г. (Лисабонския договор) – 2012г. (последният випуск на Филиала преди стартирането на проекта; проучване на личностните, организационно-комуникативни и дидактически способности на реализираните педагогически кадри на Филиал-Силистра; проучване на личностните, организационно-комуникативни и дидактически способности на студенти от I и II курс, които не са преминали психолого-педагого-методическия модул от Учебния план на специалността; проучване на личностните, организационно-комуникативни и дидактически способности на студенти от IV курс след приключване на стажантската им практика; проучване интереса на завършващите студенти към учителската професия и надеждите им за успешна реализация на пазара на труда в това професионално направление; промотиране на учебния модел на перманентна педагогическа практика (докторска дисертация на Г. Лечева) със студенти – членове на екипа на проекта; анализ и синтез на резултатите от проучванията; издирване, анализиране и систематизиране на негативните резултати в ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПОДГОТОВКА на учители за пазара на труда; изработване на нова методология за организиране и провеждане на учебната педагогическа практика (текуща и стажантска) за специалност „Педагогика на обучението по български и чужд език“, съобразена с директивите на „ЕСЕТ 2020“, осигуряваща професионализация на студентите и гаранции за успешна реализация на пазара на труда; апробация на тази методология при провеждане на учебната педагогическа практика (текуща и стажантска) за специалност „Педагогика на обучението по български и чужд език“ през учебните 2013-2014 и 2014-2015 години.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Крайният продукт на проекта е дигитална библиотека „Добри педагогически практики“ - заснети уроци по български език, литература и чужд език (английски), в които се демонстрират иновативни обучителни техники и педагогическо майсторство; УЕБ базирано ръководство за провеждане на учебна педагогическа практика (текуща и стажантска), качено на платформата за Е-обучение на Университета; студия „Професионалното образование на студентите – бъдещи учители по български език и литература (европейски директиви и национална действителност) с автор д-р Галина Лечева.

Надяваме се прилагането на оптимизирания модел на учебна педагогическа практика да осигури перманентност на ТПП през 4-годишния бакалавърски курс на обучение; след промяна в учебния план на стажантската практика да се посвети последният 8-ми семестър, като до стажантска практика биват допускани само семестриално завършили студенти; осигуряване на актуална информация за реализацията на пазара на труда на дипломираните студенти от спец. ПОБЧЕ.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning, 10.11.2005, Brussels, COM (2005) 548 fna

[2] Debreczeni Peter, „Employability, employer involvement and student placement” Padova, 6-7 March 2008

[3] Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот: Виж: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/broch_bg.pdf

[4] Наационална квалификационна рамка на република България. Виж: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/broch_bg.pdf

[5] Стратегията „Европа 2020 в България (за образование и обучение). Виж: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/bulgaria/country-specific-recommendations/index_bg.htm

За контакти:

Гл. ас. д-р Галина Лечева, Катедра по филологически науки във Филиал-Силистра на Русенския университет “Ангел Кънчев”, тел.: 086-821-521, e-mail: LechevaG@gmail.com

Докладът е рецензиран.